

OPEX

www.opex.ir

mail@opex.ir

انظارات بخش خصوصی از رئیس جمهور منتخب در حوزه صنایع نفت، گاز و پتروشیمی

(خلاصه مدیریتی)

شناسنامه گزارش:

تهیه شده در واحد پژوهش اتحادیه صادرکنندگان فرآورده‌های نفت، گاز و پتروشیمی ایران

گردآوری: علی یاراحمدی

ناظر: فریدون اسعدی، محمدهادی ابراهیمی

تاریخ انتشار: تیرماه ۱۴۰۳

خلاصه مدیریتی

تحولات پی در پی داخلی و خارجی کشور در عرصه سیاست و اقتصاد به ویژه در دو دهه اخیر، روند سیاست‌گذاری‌های اقتصادی ایران را به سوی سیاست‌گذاری‌های مناسبی و اقتضایی سوق داده است. این در حالی است که به‌منظور تغییر ساختار به نفع بهره‌وری و رشد حداکثری، اقتصاد کشور نیازمند سیاست‌گذاری بلند مدت و در سطح کلان بوده که تقریباً همه دولت‌های گذشته در این خصوص چندان عملکرد مطلوبی نداشته‌اند. رشد اقتصادی کشور بر اساس گزارش مرکز آمار ایران در سال‌های ۱۴۰۰، ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ به ترتیب معادل ۵/۶، ۵/۱ و ۵/۷ درصد و نرخ رشد اقتصادی بدون نفت برای این سال‌ها نیز به ترتیب ۵، ۴/۸ و ۳/۴ درصد بوده است. تغییر این ارقام به نسبت ارقام متناظر سال‌های قبل نمایانگر نقش پررنگ صادرات نفت خام و گاز در رشد اقتصادی این سال‌ها است. به گونه‌ای که سهم نفت و گاز از تولید ناخالص داخلی (GDP) در طول سال‌های ۱۳۹۹ تا ۱۴۰۲ به ترتیب با یک روند صعودی ۱۳، ۱۳/۵، ۱۳/۷ و ۱۵/۶ درصد گزارش شده درحالی‌که سهم بخش صنعت از تولید ناخالص داخلی در بازه زمانی مذکور به ترتیب ۱۲/۶، ۱۲/۳، ۱۲/۶ و ۱۲/۲ درصد بوده است. این موضوع مؤید آنست که رشد اقتصادی محقق شده در بازه زمانی مذکور از لحاظ اجزاء اثرگذار، چندان مطلوب نیست. زیرا اثرگذاری بخش‌های میان‌دستی و پایین‌دستی صنایع نفت و گاز و سایر بخش‌های صنعت که نقش مهم‌تری در ایجاد اشتغال، درهم تنیدگی شبکه اقتصاد، ایجاد ارزش افزوده و به تبع آن رفاه کشور دارد، تغییر معناداری نکرده است. نظر به تقارن آغاز دوره چهارساله ریاست جمهوری با شروع برنامه هفتم توسعه، و نیز نقش غیر قابل انکاری که رئیس‌جمهور در فعالیت همه بخش‌ها و بنگاه‌های اقتصادی کشور دارد موارد ذیل پیشنهاد می‌شود:

- ◆ تشکیل و تأسیس نهاد تنظیم‌گر مستقل یکی از ضرورت‌های بسیار جدی در کشور به شمار می‌رود و این موضوع در ماده (۵۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و قانون مربوط به اصلاح ماده (۵۹) مصوب سال ۱۳۹۷ مورد تأکید قرار گرفته که متأسفانه تاکنون اجرا نشده است. اجرای این قانون توسط قوه مجریه یکی از مطالبات بسیار جدی بخش خصوصی است.
- ◆ با توجه به لزوم تأمین پایدار خوراک و سوخت صنایع انرژی‌بر و پتروشیمی‌ها پیشنهاد می‌شود مفاد تبصره (۳) بند «ب» ماده (۱۵) قانون برنامه هفتم در دستور کار قرار گیرد. در متن این تبصره آمده است: «صنایع انرژی‌بر و پتروشیمی‌ها از طریق مشارکت با شرکت‌های اکتشاف و تولید دارای صلاحیت با رعایت شرایط مذکور در بند «ب» این ماده در اولویت واگذاری طرح‌های جمع‌آوری گازهای مشعل (فلر) و میادین جدید گازی قرار دارند. وزارت نفت مکلف است صنایع مذکور را در اولویت تخصیص گاز طبیعی تولیدی از این میادین قرار دهد».
- ◆ پرهیز از مداخله در بازار و رعایت ماده (۲۳) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه مصوب سال ۱۳۹۵.
- ◆ اصلاح قیمت حامل‌های انرژی به تناسب نرخ تورم به منظور کاهش یارانه ضمنی و افزایش ظرفیت صادراتی در حوزه انرژی.
- ◆ اجرای دقیق قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار مصوب سال ۱۳۹۰ و اجرای دستورالعمل نحوه تدوین پیش‌نویس مقررات مرتبط با محیط کسب و کار مصوب سال ۱۴۰۳ و آیین‌نامه لزوم ثبت و اطلاع‌رسانی مقررات در پایگاه اطلاعات قوانین و مقررات مرتبط با محیط کسب و کار مصوب سال ۱۴۰۲ یکی دیگر از مطالبات بسیار جدی بخش خصوصی به شمار می‌رود.
- ◆ پیشنهاد می‌شود اولویت اصلی رئیس‌جمهور آینده، ایجاد تغییر در مسیر فعلی اقتصاد کشور و اتخاذ یک رویکرد تحول‌آفرین باشد. این تحول از طریق "حرکت از حکمرانی بر پایه نفت و گاز به حکمرانی اقتصادی بر پایه بهبود توان تولید رقابت‌پذیر کشور در هم‌پیوندی متناسبی با

۱. برخی از پیشنهادات ارائه شده در این بخش از گزارش "آینده اقتصاد، تولید و بخش خصوصی: بینش‌های رئیس‌جمهور آینده و پیشنهادها" خرداد ۱۴۰۲، تهیه شده توسط مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران آورده شده است.

- شبکه‌های اقتصادی بین‌المللی و زنجیره‌های ارزش منطقه‌ای و جهانی "ممکن خواهد بود. حداکثر کردن منابع حاصل از تولید و صادرات نفت و گاز و استفاده از آن برای بهبود کیفیت و کمیت زیرساخت‌ها و ورود فناوری‌های ضروری برای تقویت تولید، یکی از الزامات اساسی موفقیت در این مسیر است. بدون شک بخش خصوصی ظرفیت بسیار جدی در مسیر تحقق این هدف دارد، ضمن این که بندهای ۱۲ لغایت ۱۵ سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی هم امکان بسیار مناسبی را برای گذر از این وضعیت فراهم کرده است.
- ◆ نظر به اینکه امکان تداوم رویه‌های قبلی برای صادرات نفت و گاز و واردات کالاهای مصرفی و نهاده‌ها وجود ندارد، لذا پیشنهاد می‌شود در گام نخست موضوع رفع تحریم‌های اقتصادی که هزینه‌های مبادله بسیاری به بخش خصوصی و مجموعه ارکان نظام از جمله دولت و دستگاه‌های اجرایی وارد می‌کند، در دستور کار قرار گیرد. در ادامه رشد اقتصادی ایران برای دهه آینده بر پایه یک تغییر رویکرد با تمرکز بر حضور بخش خصوصی و شبه‌دولتی و دولت (در یک تقسیم کار روشن) و با هدف افزایش متعهدانه تولید رقابت‌پذیر و صادرات محور باشد. یکی از مشخصات مهم چنین اقتصادی، مقاومت اقتصاد در مقابل انواع شوک‌های داخلی و خارجی خواهد بود.
 - ◆ پیشنهاد می‌شود تمرکز بر زنجیره‌های ارزش اصلی در کشور در پیوند با زنجیره‌های ارزش جهانی محور قرار گیرد. در کنار تلاش برای توسعه روابط با اوراسیا و روسیه و استفاده از ظرفیت پیمان شانگهای، بریکس و اتحادیه اقتصادی اوراسیا، توسعه روابط اقتصادی با هند و کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس برای تکمیل زنجیره‌های ارزش داخلی و پیوند آن با کشورهای همسایه بسیار ضروری است. برنامه عملیاتی مشخصی برای تامین مالی و فناوری صنایع برگزیده و تکمیل زنجیره‌ها و پیوند با اقتصاد منطقه و اقتصاد بین‌الملل در نظر گرفته شود.
 - ◆ پیشنهاد می‌شود سیاست‌های اقتصادی به ویژه سیاست‌های پولی و اعتباری با توجه به شرایط حاکم بر اقتصاد اتخاذ شود و از تشدید سیاست‌های پولی و اعتباری انقباضی در شرایطی که تولیدکنندگان تحت فشارهای هزینه‌ای شدید قرار دارند، پرهیز شود. با توجه به رویکرد کلی برنامه هفتم در این خصوص می‌توان گفت که برای کاهش فشار بر تولیدکنندگان و عدم تشدید سیاست‌های پولی و اعتباری انقباضی، برنامه مشخصی مشاهده نمی‌شود و حتی شواهدی دال بر پیش‌برد رویه فعلی در انجام سیاست‌های انقباضی قابل مشاهده است. لذا توصیه اکید به دولت جدید اصلاح این رویه در برنامه هفتم است.
 - ◆ سیاست‌ها و مقررات (از جمله پیمان سپاری ارزی) درباره ارز حاصل از صادرات محصولات منبع پایه (مانند پتروشیمی و معدنی و ...) از صادرات محصولات کشاورزی و صنعتی و خدمات فنی و مهندسی مجزا شود. دولت خود می‌تواند متناسب با سیاست صنعتی کشور، ارزهای حاصل از صادرات این دسته را با نرخ بازار که امکان تداوم تولید و صادرات را فراهم می‌کند، خریداری کند و به واردکنندگان تخصیص دهد.
 - ◆ پیشنهاد می‌شود در تعیین سیاست‌های ارزی، تقویت تولید رقابت‌پذیر معیار اصلی سیاست‌گذاری باشد. هزینه مبادلات اقتصادی ایران در سطح بین‌المللی به ویژه از طریق پیوستن به گروه ویژه اقدام مالی (FATF) کاهش یابد.
 - ◆ پیشنهاد می‌شود به منظور کاهش وابستگی هزینه‌های جاری دولت به منابع حاصل از صادرات نفت و گاز، سقف سهم ریالی دولت از محل صادرات نفت و گاز طبیعی در منابع عمومی بودجه سالانه تعیین شده و سالانه ۱۰ درصد از این سهم کاسته شود و برای توسعه سرمایه‌گذاری در امور تولیدی به صندوق توسعه ملی واریز شود.
 - ◆ پیشنهاد می‌شود ایجاد یک نظام مالیاتی شفاف، عادلانه و مدرن با پایه‌های مالیاتی گسترده‌تر، به منظور کاهش نرخ‌های مالیاتی و بار مالیاتی بر روی فعالان اقتصادی و تشویق کننده سرمایه‌گذاری، در دستور کار قرار گیرد. متأسفانه در برنامه هفتم، موضوع کاهش نرخ مالیاتی بر فعالان اقتصادی وجود ندارد، اما تصریح شده که "وضع هرگونه تخفیف، ترجیح، بخشودگی، کاهش نرخ، معافیت و شمولیت نرخ صفر و اعطای اعتبار مالیاتی جدید به جز مواردی که به تشخیص مجلس منجر به افزایش یا رونق تولید و صادرات شود در سال‌های برنامه ممنوع است". همچنین وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف شده تا با همکاری سازمان برنامه و بودجه، ظرف شش‌ماه از لازم‌الاجرا شدن

قانون برنامه، لوایح قانونی مورد نیاز برای کاهش تخفیفات، اعتبار مالیاتی، نرخ صفر، معافیت یا بخشودگی و ترجیحات مالیاتی و گمرکی را به منظور جذابیت‌زدایی از فعالیتهای غیرمولد، ساماندهی معافیتهای غیرضروری و تقویت معافیتهای منجر به رشد تولید، تنظیم و ارائه نماید.

About us

The section of oil, gas and petro-chemistry is the up-most and first industrial vantage of the country and the pivot of the Economy of Iran. Regarding the importance of this section and the need for coordinating and organizing the most active people in the field of production and exporting oil, gas, and petrochemical products, some forethoughtful and job- makers in the private section of the country decided to come together to fight against the threats by using the opportunity of mass intelligence and potentials.

2023 Iranian Oil, Gas and Petrochemical products exports' association All Rights Reserved.

OPEX Publications

Website: <http://www.opex.ir>

Contact information: <http://www.opex.ir/en/aboutus/contactus>